

Сільський (зелений) туризм як
інноваційна форма підприємницької діяльності

УДК 338.48

Кожухівська Раїса Борисівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму, готельно-ресторанної справи
Уманський національний університет садівництва*

Kozhukhivska Raisa

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business
Uman National University of Horticulture
ORCID: 0000-0003-4066-4170*

Саковська Олена Миколаївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Уманський національний університет садівництва*

Sakovska Olena

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business
Uman National University of Horticulture
ORCID: 0000-0003-2676-6170*

**ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
СІЛЬСЬКОМУ (ЗЕЛЕНОМУ) ТУРИЗМІ
INNOVATIVE FORMS OF RECREATIONAL ACTIVITIES IN THE
RURAL (GREEN) TOURISM**

Анотація. У статті проведено аналіз інноваційних форм сільського (зеленого) туризму та рекреації на рівні туристичної дестинації.

Зазначено, що наразі серед туристів спостерігається інтерес до інноваційних форм подорожей та відпочинку. Даний інтерес породжує потребу в активних формах проведення вільного часу, водночас важливою є не лише фізична активність, а й пізнавальна та рекреаційна складові подорожі. За таких умов відбуваються динамічні зміни у способі та стилі відпочинку. З'являються нові види туризму, що дають змогу отримати незабутні туристичні враження та сприяють розвитку туристичних дестинацій.

У ході проведення дослідження визначено креативні види сільського (зеленого) туризму, які можуть розвинути на території певної дестинації, зокрема в Черкаській області. Зазначено, що туристичний потенціал Черкаської області дозволяє розвивати на даній території майже всі види сучасного туризму. Встановлено, що в країнах, що розвиваються, саме бджільництво відіграє важливу роль у подоланні бідності в сільській місцевості за рахунок можливості отримання додаткового доходу. Тому, розвиток апітуризму – це можливість активізувати сільські території, створювати нові робочі місця та просувати культуру регіону і традиції. Указано, що інноваційною формою сільського (зеленого) туризму на Черкащині може бути апітуризм, як форма рекреаційної діяльності. Проведено аналіз розвитку рекреаційної діяльності в регіоні на прикладі апітуризму. Із метою підвищення рівня розвитку туризму в Черкаській області розроблено апітур «Апірекреація» та сформовано бізнес-план для його реалізації. На основі проведеного дослідження сформульовано рекомендації для розвитку апітуризму на рівні туристичної дестинації. Дотримання указаних рекомендацій дасть змогу не тільки розвивати туристичний регіон з унікальною природною та культурною спадщиною, а й забезпечить новий досвід у сфері туризму; сприятиме створенню різноманітних видів туристичних продуктів,

пов'язаних із місцем, подією, послугою й заснованих на природних перевагах та інноваціях.

Ключові слова: сільський (зелений) туризм, рекреаційна діяльність, туристична послуга, дестинація, інновації.

Summary. *The article analyses innovative forms of rural (green) tourism and recreation at the level of a tourist destination. It is noted that presently there is observed an interest among tourists in innovative forms of travel and recreation. Such interest generates a need for active forms of spending leisure time, while not only physical activity is important, but also the cognitive and recreational components of travel. In such circumstances, there are dynamic changes in the way and style of recreation. New types of tourism are emerging that ensure an unforgettable tourist experience and contribute to the development of tourist destinations. During the study, creative forms of rural (green) tourism that can be developed on the territory of a certain destination, particularly in the Cherkasy region, have been identified. It is stated that the tourist potential of Cherkasy region allows to develop almost all types of modern tourism in this territory. It has been established that in developing countries, apiculture plays an important role in overcoming poverty in rural areas through the possibility of generating additional income. Therefore, the development of apitourism is an opportunity to reinvigorate rural areas, create new workplaces and promote the region's culture and traditions. It is indicated that apitourism as a form of recreational activity can be an innovative form of rural (green) tourism in Cherkasy region. The analysis of the development of recreational activities in the region on the example of apitourism is conducted. In order to increase the level of development of tourism in Cherkasy region, the Apirecreation app was developed and a business plan for its implementation was formed.*

On the basis of the performed research, recommendations for the development of apitourism at the level of tourist destination have been formulated. Adherence to the aforementioned recommendations will not only develop a tourist region with a unique natural and cultural heritage, but will also provide a new experience in the field of tourism; will promote the creation of various types of tourist products related to a place, event, service and based upon natural advantages and innovations.

Key words: *rural (green) tourism, recreational activities, tourism service, destination, innovations.*

Постановка проблеми. Останнім часом у туризмі спостерігається інтерес до інноваційних форм подорожей. Даний інтерес породжує потребу в активних формах проведення вільного часу, водночас важливою є не лише фізична активність, а й пізнавальна та рекреаційна складові подорожі. За таких умов відбуваються динамічні зміни у способі та стилі відпочинку. З'являються нові види туризму, що дають змогу отримати незабутні туристичні враження та сприяють розвитку туристичних дестинацій. Вагомим є той факт, що розвиток туристичної діяльності постійно супроводжувався розширенням змісту самого поняття «туризм» і став причиною долучення до нього такого поняття як «рекреація». Термін «рекреація» має на увазі розширене відтворення життєвих сил людини. Оскільки туристичні дестинації формуються насамперед на креативних ресурсах: об'єктах культурної та природної спадщини, паломництва, релігійного та науково-експедиційного туризму, то рекреацію почали долучати до програм турів. Оскільки саме туризм вводить рекреацію в цикл відтворення: фабрикація – генерація – рекреація – креація. Тим самим у системі відтворення рекреація посіла місце між генерацією і креацією. У цій системі відтворення фабрикація відповідає за розвиток фізичних сил людини і виробничих технологій, генерація – за відтворення

інтелектуальних сил і науки. Рекреація в цій системі відтворення відповідає за відновлення і відтворення духовних сил людини, її рух до креативного образу. Що стосується креації, то це те, що створено до людини за законами, які вона може досягнути через рекреацію.

«Сільський туризм є спеціалізованим видом туризму, який включає в себе елементи організованого і неорганізованого відпочинку мандрівників на сільській території з метою їх залучення до місцевої природи, способу життя населення та ознайомлення з місцевими етнокультурними комплексами і їх цінностями. Становлення і розвиток сільського туристичного господарства безпосередньо залежить від соціально-економічних умов, стану інфраструктури та привабливості певного туристичного регіону. За цих умов формується попит на нові види туристичних продуктів, які раніше не були задіяні або мало використовувалися в життєвій практиці» [1, с. 5]. До таких продуктів можна віднести інноваційні ресурсні форми рекреаційної діяльності, зокрема апітуризм.

Зважаючи на вищевикладені факти розвитку сільського зеленого туризму в Україні та пошуку інноваційних форм заняття туристичною діяльністю, виникає потреба у більш детальному вивченні даного питання, зокрема акцентуванні уваги на ролі рекреаційної діяльності у процесі реалізації туристичної послуги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями і проблематикою розвитку туризму, зокрема сфери сільського (зеленого) туризму, визначенням його дефініції, сутністю й особливостями організації, займались багато науковців. Так, дослідники Коркуна О., Коркуна І. та Кулик О. вважають, що сільський зелений туризм є економічною діяльністю у сфері туристичних послуг, яка складається з таких складників, як надання місця для проживання чи перебування туриста на лоні природи (у лісі, у горах, у селі тощо) [2, с. 127]. Автори

Кузьо Н. та Косар Н. розглядають сільський туризм як «відпочинковий різновид туризму, що відбувається в сільських садибах, де власник господарства надає послуги з розміщення та харчування; основна мета цього виду туризму – пасивний відпочинок та вивчення побуту селян» [3, с. 370]. Пеньковський В. під сільським зеленим туризмом розуміє ведення підприємницької діяльності на базі сільських агроосель (агросадиб) [4, с. 79]. Шуканова А., Вішнікіна Л., Федій О. вважають, що сільський зелений туризм слід розглядати «як форму не сільськогосподарського (тобто альтернативного і додаткового по відношенню до основної сільськогосподарської діяльності), а саме рекреаційно-туристичного непрофесійного підприємництва в сільській місцевості, яке органічно поєднується із іншими видами туризму – екологічним, гастрономічним, екстремальним, етнографічним, агротуризмом, подієвим тощо» [5, с. 262].

Значну увагу у працях авторів Немець Л., Сегіди К., Логвінової М., Крайнюкова О. та Ключко Л. приділено дослідженню особливостей розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Автори проаналізували поняття «сільський туризм», «екологічний туризм», «агротуризм»; визначили фактори, що сприяють розвитку сільського туризму в Україні; проаналізували сучасні особливості й тенденції сільського зеленого туризму в Україні [6, с. 290-301].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз досліджень і публікацій у сфері туризму, дав змогу всебічно оцінити проблему розвитку туристичної та рекреаційної діяльності в Україні та зробити висновок щодо недостатності вивчення питання щодо інноваційних форм сільського (зеленого) туризму та використання рекреаційних послуг на рівні туристичної дестинації. Зазначений аспект породжує проблематику вивчення даного питання та проведення більш ґрунтовних досліджень у даному напрямку.

Мета дослідження – аналіз інноваційних форм сільського (зеленого) туризму та рекреації на рівні туристичної дестинації. Зважаючи на мету, основним завданням дослідження є визначення креативних видів сільського (зеленого) туризму на Черкащині та аналіз розвитку рекреаційної діяльності в регіоні на прикладі апітуризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні туристична галузь розглядається як невід’ємна складова антикризової стратегії та стабілізації економічної ситуації в кожному регіоні та в Україні загалом. Туризм істотно впливає на такі сектори економіки як транспорт, торгівля, зв’язок, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку та інші галузі, стимулює їх розвиток, сприяє зміцненню позитивного іміджу країни. Саме тому розвиток туристично-рекреаційної сфери став одним з головних завдань Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 рр. [7], та є однією із найбільш перспективних галузей економіки Черкащини [8]. Актуальність розвитку туризму на Черкащині визначається поліцільовою функціональністю туристичної галузі, яка розкривається через її високе соціальне та економічне значення для області. Згідно зі статистичними даними, у структурі туристичного ринку Черкащини переважають виїзні туристичні потоки. Для зміни ситуації, що склалася в області у сфері туризму у 2020 р. було розроблено Стратегію розвитку Черкаської області на період 2021-2027 рр. [7]. До переліку першочергових цілей програми входить створення умов для сталого розвитку туризму в Черкаській області. Досягнення заявленої мети передбачається через вирішення таких завдань як: будівництво та модернізація об’єктів туристичної індустрії; поліпшення якості сервісного обслуговування туристів; просування регіональних туристських продуктів на внутрішньому і міжнародному ринку.

Туристичний потенціал Черкаської області дозволяє розвивати на даній території майже всі види сучасного туризму. У регіоні для розвитку

туристично-рекреаційної сфери є ряд передумов: розгалужена мережа транспортних коридорів, наближеність до столиці держави, можливість залучення всіх видів транспорту (автодорожнього, залізничного, водного, повітряного), сприятливий клімат для інвесторів, умови для розвитку екотуризму та розбудови туристично-рекреаційних комплексів, історико-культурний потенціал, мальовничі ландшафти, привабливі туристичні маршрути, архітектурні пам'ятки, мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду тощо [8].

«Реалізація туристичного бізнесу на сільських територіях є соціально значущим видом підприємницької діяльності, що сприяє сталому розвитку сільських територій: розвитку інфраструктури, поліпшення якості життя, збільшення доходів місцевого населення, створення робочих місць, підтримки та збереження традицій та культури, збереження екології» [9, с. 118]. Сільський (зелений) туризм, з наявними в ньому ресурсами і потенціалом, цілком може стати важливим фактором економічного, культурного і соціального розвитку окремих територій нашої держави. Це передбачає розширення класичних видів діяльності на сільських територіях, їх диверсифікацію та сприяння посиленню основних функцій місцевих органів самоврядування [1, с. 6].

Як раніше зазначалося авторами у статті, інноваційною формою рекреаційної діяльності в туризмі є апітуризм. Апітуризм – різновид туризму, що має на меті дегустацію, споживання, купівлю продуктів бджільництва (мед, віск, прополіс, маточне молочко, бджолина отрута, бджолиний підмор, перга, забрус, гомогенат з трутневих личинок) безпосередньо на місці у виробника [10, с. 231]. Як зазначають дослідники Кляп М.П. та Шандор Ф.Ф. апітуризм за всіма ознаками є сталим видом туризму, що не виснажує ресурси, а сприяє їх збагаченню. Його розвиток сприяє соціально-економічному відродженню сільської місцевості, забезпечує диверсифікацію сільськогосподарського виробництва, створює

нові робочі місця [11, с.198]. «Популярність апітуризму як виду відпочинку пов'язана з тим, що він найбільшою мірою відповідає фізіологічним та рекреаційним потребам людей, що живуть в умовах урбанізованого середовища, в районах з складною екологічною ситуацією і постійними нервовими перенапруженнями» [12, с. 173].

Отже, під терміном «апітуризм» нами розуміється форма туризму, пов'язана з бджільництвом як традиційною професією. Разом з тим, варто зазначити, що діяльність, пов'язана з апітуризмом, охоплює відвідування пасік, музеїв бджіл, де турист спостерігає за роботою бджоляра, способом приготування меду, а також дегустацію різних видів меду.

У багатьох країнах, що розвиваються, саме бджільництво відіграє важливу роль у подоланні бідності в сільській місцевості за рахунок можливості отримання додаткового доходу. Отже, розвиток апітуризму – це можливість активізувати сільські території, створювати нові робочі місця та просувати культуру регіону і традиції.

Із метою підвищення рівня розвитку туризму в Черкаській області нами було розроблено апітур «Апірекреація» та сформовано бізнес-план для його реалізації. Характерною особливістю пропонованого апітуру є участь туристів у веденні бджільницького господарства, а також проведення оздоровчо-рекреаційних заходів із використанням продуктів бджільництва.

Для реалізації проєкту апітуру «Апірекреація» нами пропонується використовувати земельну розміром 1,2 га в с. Паланка Уманського району Черкаської області. На території даного господарства його власником вже проводиться бджільницька діяльність. Господар ділянки має 75 бджолосімей (вуликів). Проектування туру здійснювалося спільно з туроператором «Поїхали з нами». Тривалість туру була розрахована на 14 і 21 день. Розміщувати туристів передбачається у сільських будиночках, харчування – «повний пансіон»; проїзд до місця відпочинку – на автобусі

туроператора «Поїхали з нами». Вартість путівки становила 16250 і 24375 грн. залежно від тривалості туру і за чисельності групи туристів не менше 20 осіб. Апітур «Апірекреація» передбачає залучення туристів у три види діяльності: пізнавальну, виробничо-навчальну та апітерапевтичну. У процесі туру його учасники дізнаються про життєдіяльність бджіл, про продукти бджільництва (мед, перга, пилок, прополіс, маточне молочко тощо), випробовують свої здібності у виробництві медової продукції; беруть участь у виявленні фальсифікованого меду.

Для реалізації рекреаційної частини туру потрібно шість мобільних апібудиночків. Апібудиночки мають форму двоярусної споруди, внизу якої встановлюються 6-9 вуликів, а на другому ярусі – розміщуються дві канапи. Перший і другий яруси апібудиночка відокремлені один від одного, що повністю унеможлиблює бджоловжалювання рекреантів. Час перебування рекреанта в апібудиночку 1,5-2 год. Під час перебування рекреанта в апібудиночку відбувається поєднання біополів бджолої сім'ї та людини. Внутрішня температура у вулику, де перебуває бджолої сім'я, становить 36°C, що відповідає температурі тіла здорової людини. Тихе гудіння бджіл позитивно впливає на нервову систему, зникає відчуття тривоги, депресивності, відновлюється гармонійний психоемоційний стан людини. Програма апітуру також включає дозовані фізичні навантаження, які підбираються кожному туристу індивідуально, враховуючи стан його фізичного здоров'я і функціональних систем організму. Також, для участі в апітурі необхідна консультація з лікарем-терапевтом, оскільки існує низка протипоказань до застосування продуктів бджільництва.

Для вивчення психоемоційного стану рекреантів, рекомендується використовувати методику «САН». Ця методика містить три шкали оцінки психоемоційного стану людини: самопочуття, активність, настрої.

У процесі дослідження авторами було проведено пілотне тестування апітуру «Апірекреація» для групи з 10 рекреантів. У перший день туру

було здійснено первинну діагностику психоемоційного стану учасників, результати якої показали таке. За шкалою «самопочуття» – середнє значення по групі – 0,2 б., за $\pm\sigma = 1,69$; за шкалою «активність» середнє значення – 0,3 б., за $\pm\sigma = 1,65$; за шкалою «настрій» – середнє значення – 1,75 б., за $\pm\sigma = 0,94$. У подальшому методику «САН» використовували щодня – вранці та ввечері.

Результати методики «САН», які аналізувалися наприкінці дня, давали змогу вносити необхідні корективи у терапевтичну складову туру (знизити або збільшити фізичну активність, виключити види діяльності, що викликали негативні емоції, тощо). Після завершення туру було отримано такі результати: за шкалою «самопочуття» середнє значення по групі – 1,7 б., при $\pm\sigma = 0,95$; за шкалою «активність» середнє значення – 1,55 б., при $\pm\sigma = 1,16$; за шкалою «настрій» – середнє значення - 2,45 б., при $\pm\sigma = 0,16$. Під час аналізу індивідуальних показників слід зазначити, що у 10% респондентів результати за шкалою «самопочуття» знизилися на 1 б., у 5% – залишилися на попередньому рівні, у 85% зафіксовано позитивні зрушення; за шкалою «активність» зниження відбулося в 10% респондентів, на попередньому рівні показники залишилися в 30% респондентів, і в 60% рекреантів показники активності збільшилися; за шкалою «настрій» погіршення підсумкових показників не виявлено; на попередньому рівні залишилися показники у 35%, у решти респондентів показник настрою досяг високої оцінки. Таким чином, кінцеві результати рекреаційної діяльності для учасників апітуру «Апірекреація» є сприятливими для здоров'я та мають позитивний ефект.

Насамкінець варто зазначити, що апітури як один із напрямів сільського (зеленого) туризму, будуть користуватися попитом, оскільки дають змогу туристу не просто відпочити в сільській місцевості, а й отримати рекреаційний ефект.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи проведене дослідження, можна сформулювати практичні рекомендації для розвитку такої інноваційної форми рекреаційної діяльності в туризмі як апітуризм на рівні туристичної дестинації:

1. Зважаючи на свою креативність та інноваційність, апітуризм має великі перспективи для реалізації у сфері малого та середнього підприємництва, подальшого розвитку інфраструктури туризму і розширення спектру туристичних і рекреаційних послуг. Державні та місцеві органи законодавчої та виконавчої влади повинні сприяти підтримці інноваційних форм туристичної та рекреаційної діяльності, зокрема апітуризму та поширювати дані ідеї в маси. З метою розвитку сільських територій важливо використовувати переваги та потенціал апітуризму для розвитку туризму на території певної дестинації. Це сприятиме охороні довкілля, економічному зростанню туристичної дестинації, соціальному розвитку території та зниженню рівня безробіття.

2. Варто сприяти розвитку комунікації між бджолярами та людьми, які прагнуть до здорового способу життя з погляду здорового харчування, рекреації та лікування. Варто пам'ятати, що філософія апітуризму ґрунтується на повазі до природи та її відповідності законам природи.

3. Необхідно створити міжнародну систему сертифікації апітуризму для встановлення «галузевих» стандартів між бджільництвом, туристичною та екскурсійною діяльністю.

4. Туроператору, який планує займатися апітуризмом у регіоні, варто координувати постачальників послуг, які залучені до обслуговування туристів на пасіках, контролювати, допомагати і скеровувати їх діяльність.

5. Важливо здійснювати моніторинг вже існуючих туристичних заходів та розробляти нові програми, пов'язані з рекреаційною активністю в туризмі.

6. Підтримувати, інтегрувати та просувати як наявні, так і нові сервісні послуги у сфері бджільництва на основі аналізу існуючих послуг та консолідації бджолярів з туроператорами, ремісниками, музеями, освітніми центрами, лікарями-апітерапевтами.

Дотримання указаних рекомендацій дасть змогу не тільки розвивати туристичний регіон з унікальною природною та культурною спадщиною, а й збереже традиції в гармонії з природою; забезпечить новий досвід у сфері туризму; підвищить поінформованість людей про важливість бджіл у просуванні натуральних продуктів і розробці природних лікарських засобів; сприятиме розвитку зеленої економіки в поєднанні з екологічним, соціально-економічним стійким туризмом; сприятиме створенню різноманітних видів туристичних продуктів, пов'язаних із місцем, подією, послугою, які засновані на природних перевагах та інноваціях.

Література

1. Сільський зелений туризм: бібліогр. покажч. Полтав. держ. аграр. акад. ; [авт. вступ. слова І.А. Маркіна ; уклад. Л.Д. Пащенко ; відп. за вип. С.В. Макарець]. Полтава : ПДАА, 2019. 56 с.
2. Korkuna O., Korkuna I., Kulyk O. Green tourism as a factor of development of United Territorial Communities in Ukraine. *Economic and Regional Studies*. 2020. Vol. 13, Is. 1. P. 126-136.
3. Кузьо Н.Є., Косар Н.С. Маркетингове забезпечення розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 2. С. 369-381.
4. Пеньковський В.С. Формування та розвиток господарств сільського зеленого туризму : дис. ... канд. екон. наук. Полтава, 2017. 229 с.
5. Шуканова А.А., Вішнікіна Л.П., Федій О.А. Сільський туризм та його геопросторова організація на Полтавщині. *Вісник ХНУ ім. В.Н.*

- Каразіна. Сер.: Міжнародні відносини. Економіка краєзнавство. Туризм. 2020. Вип. 12. С. 261-271.
6. Niemets L., Sehida K., Lohvinova M., Kraynukov O., Kliuchko L. Rural tourism in Ukraine: peculiarities and trends of development. *Proceedings of the 32nd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) – Vision 2020: Sustainable economic development and application of innovation management from regional expansion to global growth*, 15-16 November 2018, Seville, Spain. P. 290-301.
 7. Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 рр. Черкаська обласна рада. Рішення від 11.09.2020 № 38-9/VII. URL: <https://ck-oda.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/18082022.pdf> (дата звернення: 23.08.2023).
 8. Звіт з виконання Програми розвитку туризму в Черкаській області 2018-2020. Черкаська обласна рада. URL: https://kammiskrada.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/Po_prohrami_rozvytku_turyzmu-u-2018-2020-pp-1.pdf (дата звернення: 23.08.2023).
 9. Кожухівська Р.Б., Саковська О.М., Лементовська В.А. Сільський (зелений) туризм як інноваційна форма підприємницької діяльності на Черкащині: маркетинговий аспект. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2023. № 1(69). С. 115-123.
 10. Монастирський В.Р., Ганич Н.М., Гаталяк О.М. Тенденції розвитку апітуризму: світовий досвід. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Географія та туризм» (м. Харків, 28 лютого 2022 р.). Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2022. С. 231-237.
 11. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму. Київ : Знання, 2011. 334 с.
 12. Маслиган О.О., Сапеску Ю.В. Апітуризм, як різновид екологічного туризму. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

«Міжнародний та національний досвід суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах євроінтеграції» (м. Мукачево, 17 жовтня 2018 року). Мукачево : РВВ МДУ, 2018. С. 171-174.

References

1. Siljskyj zelenyj turizm [Rural green tourism]. Biblioghr pokazhch. [Bibliographical notes] Poltav. derzh. aghrar. akad.; [avt. vstup. slova I.A. Markina; uklad. L.D. Pashhenko; vidp. za vyp. S.V. Makarecj]. Poltava: PDAA [in Ukrainian]
2. Korkuna, O., Korkuna, I., & Kulyk, O. (2020). Green tourism as a factor of development of United Territorial Communities in Ukraine. *Economic and Regional Studies*, 13(1), 126-136 [in English]
3. Kuzjo, N.Je. & Kosar, N.S. (2017). Marketynghove zabezpechennja rozvytku siljskogho zelenogho turizmu v Ukrajinі [Marketing support for the development of rural green tourism in Ukraine]. *Marketyngh i menedzhment innovacij – Marketing and management of innovations*, 2, 369-381 [in Ukrainian]
4. Penjkovs'kyj, V.S. (2017). Formuvannja ta rozvytok ghospodarstv siljskogho zelenogho turizmu [The formation and development of rural green tourism enterprises]. *Candidate's thesis*. Poltava [in Ukrainian]
5. Shukanova, A.A., Vishnikina, L.P. & Fedij, O.A. (2020). Siljskyj turizm ta jogho gheoprostorova orghanizacija na Poltavshhyni [Rural tourism and its geospatial organization in Poltava region]. *Visnyk KhNU im. V.N. Karazina. Ser.: Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika krajeznavstvo. Turizm – Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Ser: International relations. Economics of local lore. Tourism*, 12, 261-271 [in Ukrainian]
6. Niemets, L., Sehida, K., Lohvinova, M., Kraynukov, O. & Kliuchko, L. (2018). Rural tourism in Ukraine: peculiarities and trends of development. *Proceedings of the 32nd International Business Information Management*

- Association Conference (IBIMA) – Vision 2020: Sustainable economic development and application of innovation management from regional expansion to global growth (Seville, Spain 15-16 November 2018)* (pp. 290-301) [in English]
7. *Strateghija rozvytku Cherkasjkoji oblasti na period 2021-2027 [Cherkasy Region Development Strategy for 2021-2027]*. Cherkassy Regional Council. Retrieved from https://ck-oda.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/18_082022.pdf (accessed August 23, 2023) [in Ukrainian]
 8. *Zvit z vykonannja Prohramy rozvytku turyzmu v Cherkasjkij oblasti 2018-2020 [Report on the implementation of the Tourism Development Program in Cherkasy region 2018-2020]*. Cherkassy Regional Council. Retrieved from https://kammiskrada.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/Po_prohrami_rozvytku_turyzmu-u-2018-2020-pp-1.pdf (accessed August 23, 2023) [in Ukrainian]
 9. Kozhukhivska, R.B., Sakovska, O.M. & Lementovska, V.A. (2023). Siljsjkyj (zelenyj) turyzm jak innovacijna forma pidpryjemnyckoji dijalnosti na Cherkashhyni: marketynghovyj aspekt [Rural (green) tourism as an innovative form of entrepreneurial activity in Cherkasy region: marketing aspect]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Internauka». Serija: «Ekonomichni nauky»* – International scientific journal «Internauka». Series: «Economic Sciences», 1 (69), 115-123 [in Ukrainian]
 10. Monastyrskij, V.R., Ghanych, N.M. & Ghataljak, O.M. (2022). Tendenciji rozvytku apituryzmu: svitovyj dosvid [Trends in the development of apiturism: world experience]. Proceedings from: *V Vseukrajinsjkoji naukovo-praktychnoji Internet-konferenciji «Gheografija ta turyzm» – V All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference "Geography and Tourism" (Kharkiv, February 28, 2022)* (pp. 231-237). Kharkiv: KhNPU im. Gh.S. Skovorody [in Ukrainian]

11. Kljap, M.P. & Shandor, F.F. (2011). *Suchasni riznovydy turyzmu [Modern types of tourism]*. Kyiv: Znannja [in Ukrainian]
12. Maslygan, O.O., & Sapescu, Y.V. (2018). Apituryzm, jak riznovyd ekologhichnogho turyzmu [Apiturism as a type of ecological tourism]. Proceedings from: *Mizhnarodnyj ta nacionaljnyj dosvid suspiljno-geografichnogho rozvytku turystychnoji ghaluzi v umovakh jevrointeghraciji – International and national experience of socio-geographical development of the tourism industry in the context of European integration (Mukachevo, October 17, 2018)* (pp. 171-174). Mukachevo: RVV MSU [in Ukrainian]